

Warszawa, dn. 11 maja 2016 r.

Stanowisko nr 11/2016

Porozumienia samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych
dot. potrzeby stworzenia kompleksowej regulacji o biegłych sądowych

Porozumienie samorządów zawodowych i stowarzyszeń prawniczych postuluje przyjęcie ustawy o biegłych sądowych, która cechowałaby się kompleksowością i zawierała w sobie materię rozproszoną pomiędzy aktami o randze ustawy oraz rozporządzeniami.

Obecnie, jak pokazują wyniki badań przeprowadzonych przez Krajową Radę Radców Prawnych, pracę biegłych jako jednoznacznie pozytywną ocenia jedynie niewielka liczba sędziów (ok. 8% badanych). Pozostali sędziowie wskazują na takie mankamenty, jak czas oczekiwania na sporządzenie opinii (79% badanych jest niezbyt zadowolonych albo niezadowolonych) lub niewystarczające kompetencje będące często przyczyną niedociągnięć jakościowych opinii (56% badanych). Równie negatywne oceny dotyczące systemu funkcjonowania biegłych sądowych zawarte zostały we wspólnej opinii Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Polskiej Rady Biznesu oraz w zeszłorocznym raporcie Najwyższej Izby Kontroli. Ten ostatni przywołując wyniki sondażu przeprowadzonego w październiku 2014 r. wśród sędziów, prokuratorów i ekspertów wskazuje, że w ocenie respondentów kwestia funkcjonowania biegłych w wymiarze sprawiedliwości powinna być uregulowana jednym aktem prawnym rangi ustawowej.

Postulowana ustawa powinna swoim zakresem obejmować następujące kwestie:

- 1) narzędzia pozwalające na monitorowanie oraz ocenę pracy biegłego;
- 2) jednolite warunki zawieszenia i pozbawienia funkcji biegłego;
- 3) jednolity sposób powoływania przez sądy biegłych stałych (w szczególności poprzez określenie wymogów wykształcenia i doświadczenia wobec biegłych określonych specjalności) oraz procedurę powoływania biegłych ad hoc celem zapewnienia

sędziom z jednej strony profesjonalnego korpusu ekspertów, a z drugiej pewnej elastyczności w poszukiwaniu specjalistów z dziedzin nietypowych, niszowych;

- 4) powoływanie i funkcjonowanie tzw. biegłych instytucjonalnych;
- 5) obowiązek ukończenia przez biegłego sądowego stosownego szkolenia z zakresu przepisów dotyczących jego statusu biegłego, praw i obowiązków w procesie oraz zasad przeprowadzania dowodu z opinii.

Warto zauważyć, że w kwestii regulacji dotyczących biegłych sądowych polski ustawodawca może skutecznie czerpać z bogatych doświadczeń innych państw. Różnorodne podejście do roli eksperta posiadającego wiadomości specjalistyczne w poszczególnych państwach pozwoli na ocenę realnych skutków nowej regulacji. Począwszy bowiem od Wielkiej Brytanii czy Stanów Zjednoczonych, gdzie biegły jest traktowany niemalże jako zwykły świadek, poprzez Holandię lub Niemcy, gdzie biegły jest ściśle związany z wymiarem sprawiedliwości, aż do Islandii, gdzie biegły może wręcz zostać włączony do składu sędziowskiego.

Podsumowując – obecnie dowód z opinii biegłego nabrał we wszystkich rodzajach procedur szczególnego znaczenia, niejednokrotnie zyskując wręcz charakter decydujący. Przedmiotowa propozycja wychodzi więc nie tylko naprzeciw postulatom sądownictwa, ale także potrzebom praktyki prowadzonej przez pełnomocników procesowych. Systemowe wyeliminowanie nierzetelnych opinii, skrócenie postępowań poprzez ograniczenie przewlekłości oraz nadanie biegłym odpowiedniej pozycji powinny skutkować pozytywnymi zmianami dotyczącymi szybkości postępowania sądowego i społecznego odbioru wymiaru sprawiedliwości.

Przewodniczący Porozumienia

Sekretarz Porozumienia

SSO dr hab. Krystian Markiewicz

Dr Paweł Skuczyński